

Naslov: **Čefurji raus**

Podnaslov:

Avtor: Peter Kolšek

Vir: **Delo**

Datum: 05.10.2013

Stran: 19

Velikost: 302 cm²

Rubrika: kultura

Doseg: 122000

OCENJUJEMO

Film

Čefurji raus!

Po mnogih slovenskih kinematografih

★★★★★

Film, ki si je zagotovil neobičajno pozornost, preden je bil sploh posnet, gledalcev ne bo razočaral, a tudi močno navdušil jih bo težko. S sabo prinaša problem, ki je bolj kot njegov naš, gledalski, imamo ga predvsem tisti, ki smo prebrali roman. Seveda je tako z vsemi ekranizacijami odmevnih literarnih tekstov, toda specifična, temu filmu že *a priori* nenaklonjena, okoliščina je v tem, da knjižni *Čefurji* niso prinesli le nove, sveže zgodbe o priseljencih iz bivše Juge – pravzaprav so odprli temo, ki je čakala na »odkritje« vsaj dve desetletji –, ampak so to zgodbo povedali v jeziku, ki je bil glede na slovenski literarni ključ popolnoma nov in osupljivo udaren. Ta jezik je imel moč, da smo besedo čefur nehali pisati s politično korektnimi narekovaji; beseda je izgubila ideološko slabšalen in sociološko subverziven naboj in postala »navadna«. Prelomno delo je bilo z romanom torej že opravljeno in vse, kar je ostalo filmu, je tavitološka gesta, ki si v nobenem primeru ne bi mogla

nadeti avtentičnega statusa. Da so knjižni *Čefurji* polizali med, je bilo jasno tudi Goranu Vojnoviću, ki njihovega prenosa na film ni obremenjeval z dodatnimi diskurzi in ekskurzi, z atraktivnimi stilemi in narativnimi eskapadami. Naredil je »normalen« film, ki pripoveduje o fužinskem čefurstvu in – a zgolj posredno – o njegovi slovenski recepciji. Film ne idealizira med bloki parkirane fantovske četverice, nasprotno, prikaže jo v njeni čefursko-kulturni težavnosti, prav tako ga ne zanese v tiste vrste karikiranje, ki iz Slovencev proizvaja Slovence.

Seveda pa je, tako kot v romanu, v ospredju navidezni narator Marko (Benjamim Krnetič), ki je hkrati nevsiljiv vodič po malem fužinskem kraljestvu ter protagonist druge, deloma tudi tretje generacije priseljencev. Njihova socialna struktura je predstavljena skozi zgodbe večinoma razmajanih, tudi patriarhalno načetih družin, ki jim četverica pripada, vendar ostaja film, bolj kot roman, ki si je lahko privoščil tudi kakšno emocionalno vibracijo, pri informativnem prikazu fužinskega sociokulturnega okolja.

Vojnović, zdaj kot filmski avtor, se je osredotočil na Markovo družino, v njej se namreč dogaja prelom patriarhalne logike s konceptom sinovskega individualizma. Vendar ta prelom ni zelo boleč, tudi zato ne, ker je Markov oče (Emir

Hadžihafizbegović se je očitno specializiral za vloge balkanskih tranzicijskih očetov in ta zmehčana varianta paternalizma mu gre odlično od rok) z eno nogo, ne da bi se tega jasno zavedal, že na terenu, kjer čefurstvo prehaja v nekaj, kar je asimilacijski približek domorodcem. Vstopni vizum v njihovo deželo je (bi bil) status košarkarskega asa. Ker je ta načrt spodletel,

Marku ne preostane drugega, kot da ga oče vsaj za nekaj časa vrne v deželo, v kateri tukajšnji čefur ni več čefur, znašel se je na čistini, s katere so odprte vse poti. Prav ta zaključni moment, upodobljen kot simulacija obupanega in vendar besnega metanja na koš, je za razumevanje *Čefurjev* bistven. Zdi se, da je prav ta sekvenca tista in edina, kjer je slika pokazala premoč nad literaturo.

Sicer pa je film narejen tekoče, dinamično, brez praznih konverzijskih ali »meditativnih« mest – kot se za urbano senzibiliteto spodobi. V škodo mu je, da si ni mogel privoščiti mnogih sočnih epizod iz romana. Malce presenetljivo, ni nujno, da prijetno, pa je to, da je Vojnović režiser iz svojih poznanjstniških literarnih junakov naredil utr(u)jene mladeniče, ki imajo vsaj pet let več. – Vojnovićeva čefurijada v besedi in sliki je zaključena, njegov jugoslovanski cikel pa najbrž še ni rekel ne zadnje besede in ne zadnje slike.

PETER KOLŠEK

